

◆ ST. OLAV ◆

Redaktør: Mgr. Irgens. Medarbeidere: mgr. Dr. Karl Kjelstrup, dominikanerpater A. Lutz, Sigrid Undset, Lars Eskeland.

„St. Olav“ utkommer en gang ukentlig. Abonnement både for inn- og utland tegnes på alle postkontorer eller direkte, skriftlig i Ekspedisjonen, Akersveien 5. Abonnementpris kr. 2.50 pr. kvartal forskuddsvis betalt, for utlandet tillegg av vedk. lands avisporto. Opsigelser må være eksp. ihende senest 14 dager før hvert kvartalskifte. Annonser må være innsendt innen mandag aften, manuskript innen fredag aften.

„St. Olav“'s telefoner: Redaksjon og Ekspedisjon: 23743. Redaktøren privat: 25287. Redaksjonssekretæren privat: 10695. — „St. Olav“'s ekspedisjon og forlag, Akersveien 5 l, åpent torsdager fra 10—2 og 4—7. Lørdager fra 10—1. De øvrige dager fra 10—4. Utbetalinger kun mandag kl. 3—4.

INNHold: Den nederste plass. — Jesuitterordenen 400 år. — Pius XI's rundskrivelse. — Frankrikes „kristne Falang“. — Fra „det tredje rike“. — Herhjemme — og derute.

Den nederste plass.

Det er ingen lære vi har vanskeligere for å anta og ingen dyd vi har vanskeligere for å tilegne oss enn *ydmykheten*. Kanskje var det derfor at Kristus når han talte om ydmykhet anførte argumenter som direkte appellerte til den menneskelige klokskap. Derved søkte han å åpne våre øiner for hovmotets farer og slette følger. I den kommende søndags evangelium fremhever han således hvorledes forfengeligheten gjør oss latterlige i våre medmenneskers øine. Dette er en tankegang som også de irreligiøse uten vanskelighet kan gå med på — ti overalt treffer man mennesker som benytter enhver leilighet til å fremheve sig selv, tale om sig selv og om sine egenskaper og talenter eller om sine fortjenester og triumfer. De er alltid optatt av å fange andres oppmerksomhet og påskjønnelse. Hos noen av dem er denne tendens så utpreget at den absolutt blir lattervekkende.

Men det er ikke frykten for å bli til latter som avholder en Kristi disippel fra hovmotet og dens følgesvenner — der er helt andre og langt tyngere motiver som fører ham frem til ydmykhetens trange og vanskelige vei. Det er ønsket om å vandre som en Kristi efterfølger som leder ham til den ydmykhet som Kristus lærte apostelkretsen, da han sa om sig selv at han var mitt iblandt dem som *den som tjente*. Men han ikke alene sa dette — han viste det også alltid i handling og vi minnes særlig den gang under nadverdmåltidet da han — mens disiplene trettet om hvem som var størst iblandt dem — stille reiste sig, bandt et linklæ om sig og gikk omkring og vasket deres føtter.

Dermed anviste han veien — og det er derfor for en kristen, som virkelig vil være kristen, herefter umulig å sette som livsmål å få den første plass. Har Mesteren valgt tjenerens plass da må dette valg være bestemmende for oss også. Og vi må søke denne plass og anse det for en fordel når vi får anledning til i dette stykke å bli hans like. Dette bør være vår innstilling.

Men må vi dessverre ikke alle innrømme at denne innstilling er sjelden? Og at vi savner den hårdt i vårt

daglige samkvem med våre medmennesker både i våre hjem og der hvor vi har vår arbeidsplass, og kanskje ikke minst i *foreningslivet*. Det er ikke alltid arbeidet i foreningen som avskrekker oss for å gjøre vår innsats der og ikke alltid byrdene eller tidstapet — langt, langt oftere er det frykten for at vi ikke skal gjøre oss gjeldende, at vi skal stå i skyggen for andre og ikke få den ære som vi synes tilkommer oss. Når meningsdiskusjoner innenfor foreningslivet ofte ender med strid og splid og med et krakk som ødelegger alt det nuværende og fremtidige arbeid og ofte også det allerede utrettede — da er motivet til meningsforskjellen dessverre ikke alltid det saklige: at vi finner motparten — altså medarbeidernes — forslag uholdbare eller urimelige — det hemmelige motiv bak vår motstand er meget ofte den vanskelighet som det er for oss å skulle bøie oss for andre eller å skulle finne oss i at andre tar ledelsen eller ennu verre: vanskeligheten ved å tåle at andre skulde få æren for en vellykket plan til det felles beste. Men da vi selvfølgelig ikke vil vedstå oss dette finner vi på alle mulige undskyldninger — forklarer det ødeleggende skritt vi tar når vi nedlegger arbeidet eller melder oss ut av foreningen og belegger vår optreden med alle mulige plausible objektive argumenter.

Det er vårt hovmot som forleder oss til dette — hadde vi litt mer ydmykhet ville vi erkjenne med et angerfullt *mea culpa*, at der meget ofte, altfor ofte, i vår tilsynelatende arbeidsiver og offervilje blander sig subjektive ønsker, sympatier og antipatier som gjør oss vanskelige å samarbeide med. Og hadde vi ennu litt mer ydmykhet, da vilde vi gi avkall på alt dette subjektive og bringe det offer å gå inn for saken, selv om vi intet *personlig* vilde vinne av ære derved — ja, selv om det skulde medføre direkte ydmykelser av forskjellig art. Og endelig — hadde vi ennu noget mer ydmykhet, da vilde vi være i stand til å forstå at disse ydmykelser ikke alene var noget vi skulde finne oss i, men i langt høyere grad noget vi skulde takke for, fordi de på så uendelig mange måter var til gagn for oss — særlig fordi

de gav oss leilighet til å erhverve oss mer og mer av Kristi sinnelag.

Til sist vil vi atter overveie et ord i René Bazins betagende bok om Charles de Foucauld. Vi kan aldri høre dette ord for ofte og vi trenger til å høre det om og om igjen, ti det er som en levende kommentar til selve Kristi evangelium, som en direkte frukt eller tydelig parafrase over Hans forkynnelse av ydmykheten. Ordet lyder således:

«Vår Herre Jesus Kristus har i den grad tatt den siste plass at ingen har nogensinne kunnet ta den fra Ham.»

Jesuitterordenen 400 år.

«Ingen annen religiøs orden kan rose sig av å ha et så stort antall berømte forskere og kunstnere» — således skrev atheisten og kirkehateren d'Alembert i sin encyklopædi om Jesuitterordenen. Det var i det 18. århundre, og denne dom har gyldighet den dag i dag, hvor det er 400 år siden at 7 unge lærde, 1 savoiard, 5 spaniere og 1 portugiser, møttes i den gamle St. Peterskirke på Montmartre og der sluttet sig sammen i et åndelig forbund. Det var Ignatius av Loyola, Franz Xaver, Diego Lainez, Alfons Salmeron, Nikolaus Bobadilla, Simon Rodriguez og presten Petrus Faber. Deres fører var Ignatius, en forhenværende officer i Karl V's tjeneste, som under et ukelant sykeleie på grunn av et smertende sår hadde hatt anledning til å tenke over spørsmålet om tiden og evigheten. Da oplevet han sitt Damaskus — valfartet etter sin helbredelse til Monserat og trakk sig derpå tilbake til Manresa, hvor han ofret sig helt for bønn og sykepleie. Der — i 1522 — blev de åndelige øvelser til, som senere har gitt millioner av kristne mot og kraft til et opofrende liv etter å ha tatt del i dem. I disse åndelige øvelser finner nemlig ordenens centrale tanke sitt tydelige uttrykk — de setter Kristus som mittpunkt i livet: «Kristus som Gudsrikets grunnlegger, verdensrobrer, kjempende og lidende til Faderens ære og vilje». Etter en pilegrimsferd til det hellige land besøkte Ignatius derpå høiskolene i Barcelona, Alcalá og Salamanca og dro derpå i 1526 til Paris. — Opprettelsen av Societas Jesu var et utslag av den dristigste tillit til Gud. I 1540 stadfestet pave Paul III den tross megen motstand fra de høieste kirkelige kretser, og den pavelige bulle «Regimini militantis ecclesiae» bekreftet den nye ordens forfatning. Foruten de tre sedvanlige løfter om fattigdom, kyskhed og lydighet, hadde ordenen føjet et fjerde løfte til, nemlig den absolutte beredvilighet til å stille sig til disposisjon for en hvilkensomhelst apostolisk sendelse som paven måtte gi dem. Siden da har jesuittene vært en slags flyverarmé for den hellige Stol — «pavens janitscharer» blev de kalt den gang.

Og selskapet utvidet sig fort. Det først bestemte antall av 60 medlemmer måtte straks utvides betraktelig. Da grunnleggeren døde 1556 — han blev kanonisert 1662 — talte ordenen allerede 101 huser med 1000 medlemmer inndelt i 12 provinser og fantes både i Asia, Afrika

og Amerika. Ignatius valgsprog: Ad majorem Dei gloriam inspirerte alle hans sønner og ordenens særlige formål: arbeidet for menneskesjelenes frelse blev stadig fremmet om enn gjennom hyppige kamper og med usigelig besvær. Allerede så tidlig som i 1549 kan jesuittenes ærefulle historie optegne sin første martyrs navn — en misjonær i det fjerne østen. Etter ham er der fulgt 133 andre martyrer — bortsett fra de 23 helgener og 138 beatificerte som ordenen teller. Idag har den 23,570 medlemmer, hvoriblandt 10,000 prester i 7 hovedavdelinger (Italia, Tyskland, Frankrike, Spania, England, U.S.A., de slaviske land) med 43 provinser og 45 misjonsdistrikter med 2754 misjonærer. Ennvidere: 21 kirkelige universiteter, hvoriblandt det pavelige gregorianske universitet med bibelinstituttet og det orientalske institutt i Rom, 28 verdslige høiskoler, 211 gymnasier, 18 misjonsseminarer, 26 astronomiske observatorier og 100 eksercitsuser. Endelig utgir jesuittene ca. 350 tidsskrifter, hvorav flere må betegnes som absolutt kulturelt førende, såsom Zeitschrift für katholische Theologie, Stimmen der Zeit, Civiltà Catholica, Etudes, Razon y Fé, Month, America.

Da jesuitterordenen opstod i det 16. århundre representerte den en hel ny type. Jesuitten er helt innstillet på aktivitet, bevegelig, tilpassningsdyktig, praktisk, disiplinert, slagferdig og besluttsom. Ennvidere hadde ordenen ikke noen iøinefallende drakt, ingen forpliktelse til felles korbønn samt ingen gren for kvinner og ingen tredjeorden — derav dens offensive ånd. Intet under at disse Kristi disipler gikk banebrytende foran i all misjonsvirksomhet — og at man allerede før 1570 kunde glede sig over den hellige Franz Xavers store resultater i østen, de mange omvendelser av hedningene i Kongo, Brasilia, Kina og Peru. Også pedagogisk og kulturelt skapte de meget nytt — således Jesuittestaten i Paraguay i det 17. og 18. århundre og en pedagogikk hvilende på «Ratio studiorum» av 1599 og anerkjent også av motstandere — for bare å nevne ganske få eksempler.

Kun en slik organisasjon med så sterke åndelige krefter kunde overleve det sækulariserte Europas forferdelige fiendskap, de mange fordrivelser og forbud — således 1559 i Portugal, 1764 i Frankrike, 1767 i Spania osv., 1773 til og med en pavelig ophevelse av ordenen, som dog vedblev å bestå i Tyskland og Rusland, inntil den 1814 blev gjenoprettet overalt, 1872—1917 forbud mot dens virksomhet i Tyskland, og nu sist 1932 den store forfølgelse i Spania med påfølgende utvisning. Tross alt: Societas Jesu består, fordi helvetes porter ingen makt har over Kirkens tro tjenere.

Dog, motstanderne gir ikke så lett tapt — de gamle fabler om jesuittene kolporteres stadig av ansvarsløse ignoranter; men — der finnes ingen særlig «jesuittemoral». Den absolutte lydighet eksisterer ifølge selskapets lovbok «Institutum S. J.» kun overfor de foresattes befalinger og ønsker, når disse er i overensstemmelse med moralen og religionen — og der finnes ingen annen jesuitisk «hemmelighet» enn den at de stoler helt på det guddommelige hjelpende forsyn og at de søker ære (Fortsettes på side 269).

(Fortsettelse fra side 268).

for Gud og ikke for mennesker. Det er således betegnende at de avslår alle kirkelige verdigheter.

Men særlig må man fremheve de store fortjenester som ordenen har innlagt sig på de videnskapelige felter. Vi har der de store filosofer, teologer og kirkerettslærde Suarez, Bellarmin, Bannez og Vasques — astronomene Secchi og Hagen, moralteologene Lehmkuhl og Kathrein, kardinalene Ehrle og Billot, nasjonaløkonomen Pesch, biologen Wasman, pedagogen Dunin-Borkowski, litteraturforskeren Baumgartner osv. I alle videnskabsgrener har jesuittene hatt en førende kraft.

Den som virkelig kjenner til ordenens liv og virke ned gjennom tidene må undrende si: her ser vi Guds virksomhet og ser hvorledes Herren til overflod har belønnet St. Ignatius' uendelige tillit og tro. Som Kirken selv er Jesu selskap for alle ikke-katolikker en hemmelighetsfull foreteelse. Kun som katolikk kan vi forstå den og dens arbeid og innerlig håpe, at den tåke av løgn og bakvaskelse, som Kirkens motstandere har hyllet disse Guds tjenere i, må forsvinne og at de i århundrer fremover må sette sine prøvede krefter inn i kampen for Gud og hans hellige Kirke.

Frankrikes «kristne Falang».

I «Tidens Tegn» for 30. august har Ronald Fangen skrevet følgende utmerkede anmeldelse av den svenske forfatter Sven Stolpes nye bok: «Den kristna falangen. Franske essayer». Med herr Fangens elskverdige tillatelse gjengir vi den her.

Den essaysamling Sven Stolpe nylig har gitt ut vil bidra til å korrigere det almindelige inntrykk man i Skandinavia har av fransk åndsliv som noe utelukkende frivolt, lettsindig, aforistisk, parisisk. Den del av fransk mentalitet og tanke som er beslektet med Pascal er ikke den minst innflytelsesrike i Frankrikes store og allsidige kulturverden. At vi kjenner så lite til den mener Stolpe kommer av at vi fra Tyskland har overtatt også «den tyske vulgäruppfattningen av det franska kynnet, från vilket vi i regel utesluta egenskaper som allvar, manlig kraft och stränghet.» Godtar man den har man gjort det mulig for sig selv å forstå noe av fransk kultur og av dens enestående makt over det franske folk.

De seks essays som utgjør Stolpes nye bok behandler alle franske forfattere som fikk sine bestemmende inntrykk i tiden før og under verdenskrigen. En av dem, Ernest Psichari, falt alt i august 1914, en annen, Jacques Riviere, var i langvarig tysk fangenskap, en tredje, Jacques d'Arnoux, var flyver, blev skutt ned, mirakuløst reddet og noenlunde helbredet etter et eviglangt martyrium på sykehusene. Den i Skandinavia mest kjente av de forfattere han skriver om er Francois Mauriac, som er representert med to bøker i Gyldendals gule serie og dessuten oversatt til svensk. De to øvrige er Henri Massis, kritiker, redaktør, og Charles du Bos, likedan kritiker.

Det som forbinder disse ytterst forskjellige skriben-

ter og menneskelige typer er at de utgjør en «kristen falang». De har hver sine forskjellige religiøse opplevelser, men det er felles for dem at de er vokset op i og preget av Frankrikes geniale kristne kultur, som rummer en slik uttømmelig rikdom av kristen erfaring og psykologisk innsikt. Hvad det vil si for et land å ha hatt en kristen tenker som Pascal forstår man først når man ser hvordan den religiøse holdning og streben i Frankrike forenes med det høieste intellektuelle nivå. Det er også verdt å legge merke til med hvilken inderlig takknemlighet disse fremragende franske skribenter omtaler den hjelp de har fått av katolske geistlige, først og fremst sine skriftefedre. Det bør gi dem her hjemme noe å tenke på som i misforstått protestantisk iver ynder å skildre den katolske geistlighet enten som obskuranter eller som en bande kyniske spekulanter.

Stolpes essays er så knappe og konsentrerte i sin skildring at man umulig kan forenkle dem ytterligere ved en referatmessig gjennomgåelse i en avisartikkel. Boken er utvilsomt det mest vellykkede kritiske arbeid denne levende og energiske forfatter har levert, den har skaffet ham varm anerkjennelse fra alle hold i Sverige, og den vil gi mange lesere verdifull kunnskap og et friskt insitament. Man kan ikke på en lettere og klarere måte bli introdusert i et stort område av fransk kultur og i fremragende franske forfatters utvikling enn ved å lese denne bok.

*

I sitt essay om Jaques Riviere får Stolpe anledning til å skrive om den kristnes opriktighet. Selverkjennelse er forutsetningen for alt ekte religiøst liv. Den kristne, sier Riviere, kjenner sin sjel «ned i dess hemligaste ondskas, han har inte löjligt höga självuppfattning, som man möter hos så många människor». Men denne selverkjennelse og opriktighet er en ganske annen enn den man møter i den meste selvbekjennende litteratur. Den litterære selvbekjennelse, konstaterer Riviere, adskiller sig på et avgjørende punkt fra den kristne, hvor ærlig den enn er: den har alltid et moment av nydelse, av selvbehag, av ekshibitionisme. Den kristnes bekvemhet er en annen, det er en selvransakelse ikke ledet av lengsel etter å opdage sig selv, jegets merkelige mysterium, men etter å bli en annen. Som Claudel betrakter Riviere de ikke-kristne som uferdige, de er ikke blitt voksne. For ynglingen er det naturligt å studere sitt eget jugs vekst med henrykkelse og uten trang til å beskjære sig selv. Men til mannens livserfaring horer også de hindringer, den motstand, som tvinger ham til ydmyghet og tålmodighet.

Stolpe konstaterer hvordan denne kristne innsikt virker velgjørende på store deler av fransk litterært miljø. Han sammenligner med Sverige hvor litteraturvurderingen efter hans mening skjer i en ganske annen ånd, «där den velgödda rancunen, de hänfulla och snabba domarna och de hetsiga hämndmanövrerna spela större roll än svaret och kärlek til dikten». Som motsetning nevner han Charles du Bos, som ikke vil «döma, ty han känner sin egen brist. Han vill endast förstå, i första rummet till sin egen bättnad, och ett självklart krav är för honom,

att ett diktverks svakheter betyda mindre än dess för-tjänster».

Det er sikkert at sans for saklighet er en frukt av religiøs innsikt. Alt annet blir meningsløst og sterilt. Ondskap og misunnelse og skadelyst finnes i den litterære verden i alle land som ellers overalt i livet og kan bare fordrives av stadig større kjærlighet til sak, til central opgave. Det er det denne «franska falangen» har forstått, det er det Mauriac uttrykker når han sier: «Rens først kilden — og de som kommer til å drikke av den skal ikke bli syke».

Det er også bare en lidenskapelig kjærlighet til sak og centralt human opgave som kan gi åndslivet universel kraft og motstandsevne i en tid da frihet og menneskelig verdighet er truet i Europa som aldri før. Det er en prøvens tid, det skal bevises at Stolpe har rett når han skriver at «den europeiska kulturen är en enhet, det är endast politiken som ligger i händerna på dårar och primitiva demoger, vilka aldrig anat tillvaron av detta gemensamma västerländska kulturarv».

R. F.

Fra „det tredje rike.“

«Det er mitt ønske at stemmegivningen skal være helt fri og uavhengig», erklærte Hitler før avstemningen. Og «vi straffer ikke dem som har stemt nei», bekreftet general Gørring efter den 19. august. Vakre ord, hvis realitet imidlertid sees av et brev som presidenten for lægeföreningen i Düsseldorf har sendt til alle sine kolleger efter at det var bragt i erfaring at i det avstemningslokale som var innstallert i St. Maria hospitalet var der blitt avgitt over 50 pct. nei-stemmesedler. Denne mangel på tillit til Hitler-styret tilskrives hospitalets ordenssøstres innflytelse og resultatet er altså følgende brev: Lægeföreningen i Düsseldorf 21. august.

Hr. kollega!

St. Maria-hospitalet i Düsseldorf har den 19. august fornek-tet der Führer og nasjonalsocialismen med over 50 pct. av stemmene. Man må betrakte dette som en provokasjon mot vår profesjon, mot byen og mot staten. Lægene i Düsseldorf bør derfor svare på denne anti-nasjonale meningsmanifestasjon ved å boykotte hospitalet på det strengeste, så det fører til dettes økonomiske ruin.

Av denne grunn forbyr jeg derfor absolutt enhver syke-innleggelse på hospitalet. Navnene på de tyske læger som ikke respekterer denne ordre vil bli offentliggjort i sirkulærer. Heil Hitler!

Lægeföreningen i Düsseldorf.

Dr. Seiler, president.

Hørhjemme: —

«St. Olav»s ekspedisjon og forlag åpent torsdager fra 10—2 og 4—7. Lørdager fra 10—1. De øvrige dager fra 10—4.

HANS HØIÆRVERDIGHET BISKOPEN holder visitats i Kristiansand søndag den 9. september og i Arendal søndag den 16. september — og vil antagelig være tilbake i Oslo ca. den 18. september.

— og derute:

DEN KATOLSKE PRESSES VERDENSUTSTILLING. Under den store katolske pressekongress som i 1933 avholdtes i Rom blev det besluttet at man til våren 1936 vilde arrangere en katolsk presseutstilling med så vidt mulig deltagelse fra hele den katolske journalistiske verden. Man anmodet «Osservatore Romano»s ledelse om å stille sig i spissen for arbeidet og fikk anmodningen innvilget. Med den store interesse som pave Pius XI alltid har vist den katolske pressesak og så ofte som han har betonet og fremholdt dens enestående betydning for Kirkens arbeid er det ikke å undres over at den hellige Fader da han hørte om den påtenkte utstilling straks stillet Castel Gandolfo til disposisjon for den. Forberedelsene er allerede i full gang og det er ikke for tidlig når man erindrer at utstillingen ikke skal være et museum over den katolske presses historie i alle land, skjönt denne historie selvfølgelig også vil bli viet tilbørlig oppmerksomhet og man vil søke å få samlet materiale som kaster lys også over alle fortidens presseforeteelser. Men hovedvekten ligger ikke på dette — den ligger i alt det som vil bli gjort for at utstillingen skal tjene som en skole i katolsk journalistikk: «en stor skole som ved eksempler vil forklare hvorledes en katolsk avis blir til og hvorledes man føier det redaksjonelle, tekniske, administrative arbeid sammen med propagandaen til en harmonisk enhet med størst mulig slagkraft. En skole for den beste måte å utvikle et godt samarbeid mellem redaksjon og leserne — for den beste måte hvorpå de katolske organisasjoner kan støtte sin presse — for den beste måte hvorpå lægfolk kan fylle sin opgave i pressens tjeneste. Det blir en særdeles «levende» utstilling, beregnet på å styrke den katolske presse ved å utvikle forståelsen for den. I utstillingen kan delta: 1) katolske blader og tidsskrifter som har den kirkelige myndighets approbasjon. 2) periodiske skrifter som har den religiøse utvikling, apostolatet, misjonspropagandaen eller den katolske aksjon som formål. 3) katolske videnskapelige, litterære, kunstneriske o. l. revyer. Den vil omfatte grafiske statistikker og geografiske kort som viser den katolske presses utbredelse — alt vedrørende et stort dagblads redaksjon, trykning o. l. — institusjoner og foreninger som støtter den katolske presse — lysbilleder og film som kompletterer alt det utstillede og belyser det ennu mer effektivt. Man må om man ønsker å delta innen utgangen av dette år ha inn-sendt sin anmeldelse ledsaget med en redegjørelse for hvad man akter å utstille. Innmeldeskongtingent er 100 lire for hver publikasjon, institusjon eller forening. Der er anledning til på egen bekostning å utstille i egen paviljong.

PITTSBURG, U. S. A. Pittsburg universitetsstyre har med-delt sin historielærer professor dr. Ralph E. Turner hans av-skjed, fordi han har spottet noen av de unge studerende for deres kristentro. I ni år har professoren forelest i historie, men i de siste år har han begynt å kalle de studenter som deltok i gudstjenestene for «søndagsskolegutter» samt på annen måte hånet dem. I den krivelse hvori universitetets rektor begrunner avskjedigelsen sier han at det vilde være forbyrterisk om de ansvarshavende lenger vilde tolerere en slik fremferd: «en lærer som er sig sitt uhyre ansvar overfor unge mottagelige sjeler bevisst, vil aldri kunne annet enn lære dem ydmykhet og bøie sig for Gud.»

Obs.! Kontingent for 1933—34 bedes innbetalt snarest.